

DS. G.J. VAN AALST

WAAR

liefde

WOONT

ONS HUWELIJKSFOMULIER

In een tijd, die zo lasterlijk over het verleden spreekt als thans, is het van grote betekenis om het klassieke huwelijksformulier in ere te houden...

Dr. W. Aalders in De tijdgeest weerstaan, Amsterdam 1984

*Voor Theo en Marieke
en de jongeren van de gemeente*

1e en 2e druk 2002

3e druk 2003

4e druk 2004

5e druk 2006

6e druk 2009

7e druk 2011

8e druk 2015

© 2002 Den Hertog B.V., Houten

ISBN 978 90 331 1663 6

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij digitaal, elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Woord vooraf	9
1. Met de kerk der eeuwen	13
2. Zijn hulp en bijstand	18
3. Niet alleen, maar samen	21
4. Vader en moeder verlaten	25
5. Gelijk als met Zijn hand	31
6. Het beginsel der tekenen	36
7. Godzaliglijk leven	41
8. Kinderzegen en opvoeding	48
9. Een goede en geruste consciëntie	55
10. De grote verborgenheid	61
11. Uw gebeden niet verhinderd	68
12. Ons Goddelijk beroep	74
13. Liefhebben, eren en vrezen	80
14. Gelijk gij hier betuigt	86
15. Uw voornemen bevestigen	89
16. Bekent gij hier	94
17. Verbinde u, en geve u	100
18. Hetgeen dan God samengevoegd heeft	104
19. Scheide de mens niet	112
20. Ten beste en ter zaligheid	116
21. Al wat u ontbreekt	120
22. Kinderlijk vrijmoedig	124
23. Dat toch Uw Geest ons leid'	128
24. Gelijk Abraham, Izak en Jakob	132
25. Die het U belijft hun te geven	137
26. Het volmaakte gebed	144
27. Psalm 128	148
28. Amen	152

Woord vooraf

Het begin

In de tijd dat ik in Amsterdam studeerde, hebben we ons als leden van een CSFR-kring beziggehouden met het klassieke huwelijksformulier. Het formulier boeit mij van toen af door zijn eenvoud, beknoptheid en schriftgetrouwheid. Sinds die tijd spreekt dit bijbels-historisch document mij bijzonder aan. Het was voor mij een leidraad om als schooldecaan jonge mensen te begeleiden naar hun *goddelijk beroep* zoals het huwelijksformulier hun toekomstige plaats in de samenleving verwoordt. Nadat de Heere onze weg naar het ambt leidde, is onze hartelijke verbondenheid aan het huwelijksformulier niet alleen persoonlijk, maar ook ambtelijk nog sterker geworden.

Deze verbondenheid wil ik graag met de jongeren van de gemeente delen. Naar mijn vaste overtuiging verdient dit formulier een eervolle(re) plaats in ons hart, huis en gemeente.

Waarom eigenlijk?

Over het huwelijk zijn al veel waardevolle publicaties verschenen. De vraag mag gesteld worden waarom deze uitgave er nog aan toegevoegd moet worden. Mijn motivatie om dit boekje te schrijven is dat ik samen met onze jongeren wil luisteren naar de boodschap van de kerk der eeuwen. Hoe zij de Schrift laat spreken over het huwelijksleven. Bij het huwelijk maken we immers een van de belangrijkste levenskeuzen! We hopen dat deze bijdrage gebruikt mag worden om in onze tijd van verwarring en verwatering jullie geweten te binden aan de vastheid van de Schrift. Dan luisteren we niet naar de mening van een willekeurig iemand, maar naar het getuigenis van de martelaarskerk van de 16^e eeuw. Dit getuigenis wil ik verduidelijken voor onze jonge mensen. Dat wil ik aan het hart leggen van hen die nog geen verkering hebben; van hen wiens weg mogelijk buiten het huwelijk zal zijn; van jonge

mensen die op weg zijn naar een huwelijk, ja ook de pas getrouwden en degenen die al langer getrouwd zijn. Tevens wil ik de ouders met opgroeiende kinderen een handreiking bieden. Onder Gods zegen zou deze bijdrage een gesprek tussen ouders en jongeren kunnen bevorderen. Ter wille van de leesbaarheid heb ik vaak in de *jij*-vorm geschreven, omdat ik hoop dat het boekje met name door onze jonge mensen gelezen zal worden. Wel hoop ik dat u als ouders ook meeleest en uw kinderen zult stimuleren om hoofdstuk voor hoofdstuk door te nemen. Het blijkt écht nodig te zijn!

Zorg van de kerk

Bij de meelezers reken ik ook graag de ambtsdragers die geroepen worden vanuit de Heilige Schrift geestelijke leiding te geven. Gefundeerde leiding, zoals we bij onze ambtsaanvaarding voor Gods aangezicht beloofd hebben. Leiding op grond van Gods Woord en de beproefde geschriften van de kerk der eeuwen. Zij moeten leiding geven, niet op grond van ons aller eigentijds levensgevoel of op grond van de vaak zo moeilijke praktische situatie, maar op de wijze zoals Christus ons die voorhoudt: 'Hebt gij niet gelezen...?' (Matth. 19:4m). Broeders, laat de Schrift (meer) mogen opengaan tijdens onze (huwelijks)gesprekken.

Daarbij heb ik van de Generale Synode van de Gereformeerde Gemeenten als opdracht gekregen om door middel van een publicatie over *het huwelijk* het geheel van onze gemeenten van dienst te zijn. Van deze opdracht heb ik me dan ook in voortdurend opzien om de leiding van de Heilige Geest gekweten. Voor onze jongeren én voor de ambtsdragers. Het moge trouwens ook buiten onze gemeenten van dienst zijn! Zeker in onze tijd moet het bijbels onderwijs aan de jongeren de zorg van de kerk zijn. Het convent van Wezel (1568, begin tachtigjarige oorlog) schrijft voor: 'Eer de afkondiging van het huwelijk geschiedt, zullen de jonge mensen met hun ouders verschijnen voor de predikant en twee ouderlingen om ondervraagd te worden over hetgeen noodzakelijk te zijn geoordeeld wordt...' Wat zou nú aan

het begin van het huwelijk noodzakelijk zijn om te weten vanuit de Heilige Schrift? Dat is toch minimaal hetgeen ons in het huwelijksformulier wordt voorgehouden. Daarop blijft men later aanspreekbaar, voor God en mensen.

Broeders, neemt u kennis van deze uitgave. Reik het aan, stimuleer het lezen, verwijz er (indien mogelijk) naar tijdens de catechisaties en de gesprekken. U zou het als kerkenraad kunnen schenken ter gelegenheid van een verloving; u zou het (niet te laat) kunnen aanreiken op weg naar de kerkelijke huwelijksbevestiging. Laat onze kerkelijke jeugd ons in ieder geval in dit opzicht ook een (ambtelijke) zorg zijn! Ze mogen, ja moeten wegen op ons hart, zeker gezien de toekomst van de kerk en de komst van Gods Koninkrijk in hart, huis en gemeente.

Opzet

De opzet is om de inhoud van het huwelijksformulier (zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke tekst blijvend) over te dragen aan de jonge generatie, opdat hun geweten gevormd zou mogen worden en ze in het schriftuurlijke spoor van de kerk der eeuwen mogen gaan. Bovenal opdat de herscheppende genade in Christus verheerlijkt zou mogen worden in jonge harten. Dat is de drijfveer. Daarbij heb ik uiteraard de beperkingen in acht moeten nemen die je als dienaar van het Goddelijke Woord hebt. Het huwelijksleven beslaat immers een breed terrein. U zult begrijpen dat ik geen hulpverlener of voorlichter ben.

Dank

Nu dit boekje verschijnt, past het in ootmoedige erkentelijkheid terug te blikken op de levensweg tot hiertoe. De Heere heeft in het leven van mij en mijn geliefde vrouw Jannie betoond: 'Ik zal de blinden leiden door de weg, die zij niet geweten hebben, Ik zal hen doen treden door de paden, die zij niet geweten hebben; Ik zal de duisternis voor hun aangezicht ten licht maken en het kromme tot recht; deze dingen zal Ik hun doen en Ik zal hen niet verlaten.'

In de tweede plaats ben ik dank verschuldigd aan mijn belijdenis-

catechisanten in Ridderkerk voor de wijze waarop zij gedurende tien jaar hun betrokkenheid hebben betoond bij de behandeling van het huwelijksformulier. Dit geldt in nog sterkere mate voor mijn broeders, de (oud)studenten van onze Theologische School in Rotterdam. Zij dachten kritisch mee en stimuleerden me tot publicatie.

Als laatste mag beslist niet onvermeld blijven mevrouw J. Kranendonk-Gijssen uit Nunspeet die bij de realisering van deze uitgave veel meer dan een redactrice van uitgeverij Den Hertog voor me geweest is. Zonder haar bijzonder gewaardeerde hulp zou het boek nu niet voor u liggen.

Ten slotte

Wanneer wij door middel van deze bescheiden uitgave, door de genade van de Bruidegom Jezus Christus, gebruikt zouden worden om in deze tijd dienstbaar te zijn tot nut van onze jonge mensen en (toekomstige) gezinnen, dan zou de moeite rijk beloond zijn. 'Zijn Naam zal zijn tot in eeuwigheid; zolang als er de zon is, zal Zijn Naam van kind tot kind voortgeplant worden; en zij zullen in Hem gezegend worden...' (Ps. 72:17a).

Ridderkerk, najaar 2002

ds. G.J. van Aalst

I. *Met de kerk der eeuwen*

Inleiding

Formulier om de huwelijke staat voor de gemeente van Christus te bevestigen, zo staat er boven het onder ons bekende huwelijksformulier. Waar denken jullie aan bij het woord formulier? Iets moeilijks, een lijst van verboden en geboden voor het huwelijk, of weet je het eigenlijk niet; heb je je er nooit zo in verdiept? Onbekend maakt onbemind. Dat geldt voor allerlei dingen in het dagelijks leven, maar dat geldt zeker voor de boodschap van het huwelijksformulier, dat in de 16e eeuw is opgesteld. Daarom willen we samen met jullie nagaan wat de inhoud en de boodschap daarvan ons te zeggen heeft in onze tijd. Juist door je erin te verdiepen, zul je tot de conclusie komen dat de inhoud van dit ‘oude’ formulier uiterst actueel is.

Reformatie

Wanneer men in de Middeleeuwen in de kerk trouwde, deed men dat slechts uit gewoonte. De Bijbel waarin God Zijn wil heeft geopenbaard met betrekking tot leer en leven was voor de leken een gesloten boek. Men kon dus door onwetendheid geen antwoord geven vanuit de Schrift op de vraag waarom het huwelijk in de kerk bevestigd werd. Door de Reformatie is daar gelukkig verandering in gekomen. Het is een grote zegen voor de christelijke gemeente dat sindsdien bij allerlei gelegenheden (ook op de huwelijksdag) vanuit het Woord van God onderwijs werd gegeven. De opstellers van het ‘Formulier om de huwelijke staat voor de gemeente van Christus te bevestigen’, waren er diep van doordrongen dat kennis van de wil van God noodzakelijk is om in het huwelijk tot eer van God en tot nut van de ander te mogen en kunnen leven.

Goed en kwaad

De Heere heeft dit ook aan ons bekend willen maken. In de allereerste

plaats door middel van Zijn Woord, daarnaast door een hulpmiddel: het huwelijksformulier. Gods Woord is niet tijdgebonden. Omdat het formulier de Schrift zo getrouw wil naspreken, spreekt het ook met gezag, niet alleen vroeger, maar ook nu. De Heere maakt ons in Zijn Woord bekend in welke weg wij Zijn zegen en hulp mogen verwachten. Anderzijds laat Hij ons door datzelfde Woord weten dat zonde en ongerechtigheid niet naar Zijn wil en wet zijn. Daarover toornst Hij en daarop kan alleen Zijn ongenoegen rusten. Van dit feit mogen we wel goed doordrongen blijven.

Daarom is ook de vraag zo belangrijk wat goed en wat kwaad is, als het gaat over het huwelijk en alles wat daarmee samenhangt.

Hierover is veel verwarring en verwatering. Helaas zelfs binnen de kerk. Velen doen wat goed is in eigen ogen. De gevolgen daarvan zijn zichtbaar en merkbaar. We zien het dagelijks om ons heen. Misschien denk je: Maar dat zal mij niet overkomen! Ik weet echt wel wat kan en wat niet kan, wat verantwoord is en wat niet verantwoord is... Nu, we hopen van harte dat dit blijken mag. Desondanks is het belangrijk om je goed voor te bereiden op zo'n belangrijke stap in je leven. Je beseft toch wel dat de keus, met wie je verder je leven wilt delen, verdergaande gevolgen heeft dan voor het hier en nu? De goede Schepper heeft ons tot ons wezenlijk geluk en welzijn Zijn wil bekend willen maken. Niet alleen voor het tijdelijke, maar ook voor het eeuwige leven. Het is Zijn gave om naast Zijn Woord het huwelijksformulier te geven om ook jullie daarin de weg te wijzen en jullie niet in het onzekere te laten over wat goed en kwaad is.

Toen en nu

De woorden van God zijn ons toebetrouwd als iets kostbaars. Ben je daarvan doordrongen? Vormt dat je geweten? Laat je je daardoor werkelijk gezeggen? Of dwaal je door onkunde? Als je geen kennis hebt van deze woorden van God, dan drijf je mee met de stroom van de tijd. Dan loop je als een kuddedier mee met de massa. Zomaar, onnadenkend en gevoelsmatig.

Jongelui, daar hebben we jullie niet voor over. Daarom willen we ook

proberen om het huwelijksformulier dichterbij jullie te brengen. Is het geen wonder, als we daar zo eens over nadenken, dat eeuwenlang huwelijken in de kerk bevestigd zijn met déze zelfde woorden als waarmee in onze tijd huwelijken worden bevestigd? Onze voorouders in de 16e eeuw hebben naar ditzelfde getuigenis geluisterd! De martelaarskerk van de Reformatie liet in een tijd van vervolging en chaos de Schrift spreken en luisterde eerbiedig en aandachtig naar de woorden van de Heere. Denk je eens in: Mensen die allang begraven zijn, zijn met deze zelfde woorden van het huwelijksformulier begonnen aan een voor hen nieuwe levensfase. Onder hen waren mensen die de Heere, de God der eeuwen, oprecht mochten vrezen. Zou het niet ons hartelijk verlangen moeten zijn om in dat spoor van de kerk der eeuwen te mogen gaan? Dat betekent dus niet dat we slechts oppervlakkig kennismaken van deze woorden en er op een willekeurige manier mee omgaan of er selectief gebruik van maken. Nee, als dat kennismaken werkelijk functioneert in je leven dan is er hartelijke overeenstemming met de leer en de dienst van de kerk der vaders. Want dat is het geluid dat we hier horen. In het huwelijksformulier is ons als het ware in het kort de bijbelse huwelijksethiek nagelaten. Laten we het met elkaar eens nagaan.

Voor alle duidelijkheid hebben we het huwelijksformulier als bijlage (losbladig) opgenomen in het boek, voorzien van een regelnummering. Dat vergemakkelijkt het aanduiden van een bepaalde regel of passage. Het hele boek door zal dus verwezen worden naar (r. ...) al naar gelang het onderwerp.

Weten en verstaan

Er wordt in het huwelijksformulier vier keer nadrukkelijk over het 'weten' gesproken.

En eerstelijk zult gij weten... (r. 11). Maar opdat gij in deze staat godzaliglijk leven moogt, zo zult gij, ten andere, weten... (r. 40). Eerstelijk zult gij, man, weten... (r. 60), en tenslotte: Desgelijks zult gij, vrouw, weten... (r. 79). In deze woorden klinkt als het ware door: Je móét het weten. En alsof dat nog niet genoeg is, horen we nog eens: *Daarom, gij*

N. en N., nadat gij verstaan hebt... (r. 99). Dat gaat dus nog verder, nog dieper. We moeten het niet alleen weten met het verstand, maar bovenal verstaan met ons hart. Laten wij er dan op z'n minst voor zorgen, dat hetgeen ons in het formulier wordt voorgehouden, een plaats heeft in ons hoofd. Smeek daarbij de Heere of Hij het ook een plaats wil geven in ons hart.

Een drievoudig snoer

De kerk der eeuwen heeft in deze tere zaken gevraagd: 'Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?' Zouden jullie dan mét haar niet mogen vragen om het licht en de leiding van de Heilige Geest? Niet alleen tot vorming van je geweten, maar bovenal opdat je Gods herscheppende genade in Christus zou mogen ontvangen. In die weg is Gods kerk al eeuwenlang - door het huwelijk en het gezinsleven heen - gebouwd en voorbereid op de bruiloft van het Lam. Wat zou het groot zijn als ook jullie daar bij zouden mogen behoren. Gebruik daartoe de middelen van God gegeven. Lees samen Gods Woord, en daarnaast het huwelijksformulier. Dat jullie samen zouden vragen om Gods wil, die onveranderlijk is, in déze tijd te mogen verstaan. De Heere is het zo waard. En we gunnen jullie van harte een leven in afhankelijkheid aan de troon der genade. Opdat jullie samen werkelijk gelukkig mogen worden in de weg van wedergeboorte en bekering. Gods Woord spreekt van een drievoudig snoer dat niet haast gebroken zal worden. Daar is onlosmakelijk aan verbonden: samen zoeken, samen lezen, samen luisteren.

Ja, ja; neen, neen

Als we niet voldoende kennismaken van de inhoud van het huwelijksformulier, dan mogen we onszelf wel afvragen: Waar zeggen we tijdens de huwelijksdienst eigenlijk 'ja' op? We behoren heel zorgvuldig met deze vragen om te gaan. Ons 'ja' behoort toch werkelijk 'ja' te zijn? In de Bergrede roept de Heere Jezus de schare daartoe op: 'Maar laat zijn uw woord ja, ja; neen, neen; wat boven deze is, dat is uit den boze.' We geven onze belofte immers voor het aangezicht van God. Daar zijn we op aanspreekbaar. Door de Heere, door de mensen, maar in het

bijzonder door hem of haar die op de huwelijksdag naast je staat. We behoren betrouwbaar te zijn in ons ja en neen, dat wordt uitdrukkelijk gevraagd *haar/hem trouw en geloof houdende...* (r. 124, 125 en 132, 133).

Van kind tot kind

Wat denk je: Zou het in ons maatschappelijk leven denkbaar zijn, dat je een formulier ondertekent dat je niet eerst aandachtig hebt gelezen? Kan het bestaan dat je op je huwelijksdag je ja-woord geeft, terwijl je de inhoud van het formulier niet kent? Nee toch. Daarom willen we graag - ook al ben je misschien helemaal niet zo'n lezer - regel voor regel het formulier met elkaar doornemen. Neem er maar wat tijd voor en bid om het licht van dezelfde Heilige Geest, Die ook ons voorgelacht wilde leiden. Toen het formulier ontstond in de 16e eeuw was het een moeilijke tijd van vervolging. De overheid had de huwelijkszaken in die tijd nog niet geregeld zoals de kerk dat wilde. Daarbij was er veel armoede en maatschappelijke wanorde. De omstandigheden waren dus (in bepaalde opzichten) heel anders dan tegenwoordig. Maar de God van het huwelijksformulier was toen en nu Dezelfde. Hij heeft het huwelijk ingesteld, Hij deed het eerste wonder op een bruiloft in Kana. Hoe groot de ontbindende krachten van de zonde ook zijn, alle eeuwen door, Zijn genade is sterker. 'Zijn Naam zal zijn tot in eeuwigheid; zolang als er de zon is, zal Zijn Naam van kind tot kind voortgeplant worden; en zij zullen in Hem gezegend worden' (Ps. 72:17). Daarom zeggen we het ook van harte de apostel Johannes na in zijn derde zendbrief: 'Ik heb geen meerdere blijdschap dan hierin, dat ik hoor dat mijn kinderen in de waarheid wandelen.'